

Centrum Profilaktyki Społecznej

KWP w Katowicach

NETYKIETA

Czym jest etykieta i netykieta?

Etykieta – zbiór norm zachowania, zwyczajów i form towarzyskich obowiązujący w określonej grupie społecznej lub środowisku (np. etykieta dworska - ceremoniał dworski, różny na dworach różnych monarchów). Etykieta może być formalnie ustalona i spisana albo nieformalna, przekazywana ustnie. Etykieta była też częścią obszerniejszych kodeksów (np. kodeks etyczny, kodeks rycerski, kodeks bushidō), które poza regułami zachowania określały też obowiązującą członka danej społeczności postawę moralną, dążenia czy sposób myślenia.

Netykieta to zasady zachowania, które odpowiadają na pytanie: jak zachowywać się w internecie? Reguły zmieniają się tutaj z roku na rok, tak jak zmienia się internet. Zasady właściwego zachowania w sieci wywodzą się z netykiet, które obowiązywały na grupach dyskusyjnych, forach czy kanałach IRC. O ile kanały IRC znają dziś tylko nieliczni, o tyle większość korzysta z serwisów społecznościowych. To do nich odnosi się dzisiejszy kodeks zachowań – netykieta w internecie.

Celem netykiety jest stworzenie dobrych ram dla działania danej społeczności internetowej oraz przeciwdziałanie takim zjawiskom jak: floodowanie, spamowanie, trollowanie. Nie ma jednej ustalonej ogólnie netykiety. W świecie wirtualnym obowiązują nas te same zwyczaje, które stosujemy w życiu: dobre maniery oraz kultura. Jeśli pewne zasady będziemy łamać notorycznie, może się to skończyć zgłoszeniem nadużycia, odcięciem od internetu lub odrzuceniem przez wirtualną społeczność. Internetowe wypowiedzi podlegają też prawu karnemu i cywilnemu i w pewnych sytuacjach mogą nam grozić konsekwencje prawne. Najważniejsze, żeby pamiętać o drugim człowieku, szanować go i traktować kulturalnie.

Podstawowe zasady Netykiety:

1. Szanuj innych i traktuj ludzi tak, jak chcesz aby traktowali Ciebie

Dotyczy to wszystkiego, co robisz w sieci, wszystkich serwisów i typów aktywności. Internet to nie tylko wirtualne połączenia i boty: to przede wszystkim ludzie, którzy wymagają szacunku. **Janusz Chabior** w kampanii przeciw wulgarności w internecie mówił: „W internecie bądź sobą, chyba, że jesteś chamem – wtedy bądź kimś innym”

2. Sprzeciw się hejtowi

Postępując zgodnie z zasadami netykiety - nawet jeśli spotka Cię hejt, nie odpłacaj pięknym za nadobne. Nie daj się sprowokować, nie publikuj poniżających komentarzy czy grafik. Zgłaszaj je

3. Nie nadużywaj CAPS LOCKA

Jeśli nie chcesz, by postrzegano Cię jako osobę, która wiecznie krzyczy lub rozkazuje – nie pisz wyłącznie WIELKIMI LITERAMI. Wbrew zasadom netykiety jest także pisanie na przemian dUŻYmI i MaŁyMi LiTeRaMi – jest męczące dla czytelników.

4. Pisz po polsku

Ortografia, odmiana, zwroty grzecznościowe – działają w internecie tak samo jak w komunikatach analogowych. Netykieta wskazuje na prosty, grzeczny język dostosowany do odbiorców i miejsca, w którym piszesz. To szczególnie ważne w korespondencji.

5. Sięgnij do słownika

Osobny punkt należy się wulgaryzmom. Nigdy ich nie używaj! Język polski jest bogaty i warto skorzystać z tego skarbcza. Jeśli chcesz wyrazić silne emocje czy dobitniej coś podkreślić, na pewno znajdziesz dobry, wyrazisty i oryginalny zamiennik najpopularniejszego słowa w Europie Środkowo-Wschodniej.

6. Nie przesadzaj z emotikonami

To prawda, emotki są wspaniałe. Mogą w skrótowy sposób dodać komentarz, wzmocnić przekaz, ubarwić wypowiedź. Różne miny, zwierzątka, jedzenie, rakietę kosmiczną, ogień, piorun – pokażemy nimi różne stany i czynności. Wszystko, co dobre trzeba jednak stosować z umiarem. Pamiętaj, że to dodatek do całej wypowiedzi, a nie odwrotnie.

7. Nie trolluj

Trollowanie - to publikowanie zaczepnych treści wyłącznie po to, by wywołać reakcję. Nie rób tego: dyskutuj merytorycznie, elegancko i kulturalnie. Trzymaj się faktów. Nawet jeśli trollowanie przynosi popularność, będzie to tylko krótkotrwały rozgłos. Można tu przytoczyć 3 zasadę dynamiki Izzaka Newtona – każdej akcji towarzyszy reakcja równa co wartości i kierunku lecz przeciwnie zwrócona.

8. Uważaj na fake newsy

Trafiasz w sieci na szokującą wiadomość, w emocjach podajesz dalej. Z czasem okazuje się, że to nieprawda, ktoś publikuje krótkie sprostowanie – ale obraz pozostał w głowach wielu. Znajomy scenariusz? Zanim opublikujesz jakąś szokującą wiadomość, sprawdź, czy podają ją przynajmniej dwa poważne źródła, np. różne media. Oczywiście ciężko będzie sięgnąć do pierwotnych źródeł informacji, ale ryzyko powiedzenia nieprawdy się zmniejszy.

9. Szanuj prawo do własności w sieci

Jeśli publikujesz obrazek czy wypowiedź, podaj autora i źródło. Postępuj zgodnie z netykietą i nigdy nie przywłaszczaj sobie cudzych treści: to nic innego jak kradzież. Nie pozwalaj też innym na wykorzystanie Twoich autorskich treści bez zezwolenia.

10. Dbaj o prywatność swoją i innych

Nie publikuj wiadomości, które dostałeś przez prywatny kanał, nigdy nie pokazuj innym adresu, nazwiska ani żadnych danych nadawcy. Uważaj też na swoje dane: nie umieszczaj w sieci zdjęć dokumentów czy umów. W przeciwnym wypadku, możesz chcąc nie chcąc stać się bohaterem sieci.

11. Używaj wyszukiwarek

Chcesz zadać proste pytanie? Sprawdź najpierw, czy nie padło wcześniej na forum, na którym szukasz informacji. Jeśli sprawa jest prosta, użyj po prostu Google. Gdy spytasz o banał, który można wyszukać w 15 sekund, złośliwsi mogą Cię zaatakować

12. Respektuj zasady grupy

Poszczególne grupy w sieci mają różną kulturę i swoje zasady netykiety. Na facebooku istnieją np. grupy o ściśle określonej strukturze postu, która porządkuje wiadomości i pozwala szybciej wyszukać informacje. Zaczynij od zapoznania się z zasadami grupy. Jeśli masz wątpliwość, czy możesz opublikować daną treść – spytaj o to administratora. Sprawdź też, jaki jest w danej społeczności styl wypowiedzi. Zazwyczaj w sieci obowiązuje bezpośrednia forma na „ty”, ale istnieją też bardziej tradycyjne społeczności, korzystające z form grzecznościowych „Pan/ Pani”. Dopasuj się do zasad, które zostały ustalone przez założycieli.

13. Postuj odpowiedzialnie

Zastanów się dwa razy, zanim coś opublikujesz. Czy ta treść nadawałaby się, by pokazać ją znajomym? Czy jej treść nie byłaby zbyt głupia lub wstydliva? Czy Twoja społeczność ma ochotę to czytać/ oglądać? Unikaj offtopów, czyli publikowania wiadomości niezwiązanych z tematem w ściśle tematycznych grupach czy na forach.

14. Uważaj z ironią i sarkazmem

W komunikacji bezpośredniej mimika, wzrok i gesty mają dużo większe znaczenie dla całości wypowiedzi niż sama jej treść. Pamiętaj, że tekst pisany rządzi się innymi prawami niż mówiony. Ironia, sarkazm – tu bardzo łatwo o nieporozumienia. Jeśli chcesz, żeby wypowiedź była prawidłowo odebrana, pomyśl, jak na poziomie słów oddałbyś mrugnięcie okiem czy ironiczny uśmiech.

15. Miej umiar

Życie nie kończy się na świecie wirtualnym. Nie musisz być zawsze na górze tablicy wszystkich znajomych; nie musisz mieć zawsze ostatniego słowa. W wielu sytuacjach – na przykład ostrych dyskusji – warto po prostu skończyć rozmowę, wylogować się i pójść na spacer lub porozmawiać z kimś bliskim.

Dlaczego stosowanie tych jak się wydaje podstawowych zasad jest tak istotne?

Aktualne relacje wśród młodzieży, w tym powszechna dostępność internetu wiąże się z wieloma zagrożeniami, między innymi jest to kontakt z agresją werbalną, hejtem, mową nienawiści. Powszechność tego typu zachowań i wypowiedzi w internecie, życiu codziennym, także w szkole, może obniżać wrażliwość młodych ludzi na problem, akceptujemy zachowania, które powinniśmy piętnować. Niektórzy z nas wyrażają wobec takich zachowań obojętność, inni uznają je za atrakcyjne czy zabawne. Jest też grupa, która dzieli się nimi, udostępniamy je innym, jest ich autorami.

Musimy mieć świadomość, że łatwo przekroczyć pewne granice i treści które miały być nieszkodliwe, zabawne i atrakcyjne dla innych są po prostu hejtem, mową nienawiści czy w skrajnych przypadkach przestępstwem z nienawiści.

Czym jest hejt, mowa nienawiści i przestępstwo z nienawiści?

Hejt - najogólniejsza forma wyrazu niechęci do kogoś. *Jest to komunikat wymierzony przeciwko komuś, mówiący o niechęci lub braku aprobaty, często niezbyt sprecyzowanej, zazwyczaj wyrażony jest ostrymi słowami; bywa, że wulgarnymi.* Celem hejtera nie jest przekazanie konstruktywnej krytyki na jakiś temat, a jedynie wyrażenie negatywnych uczuć związanych z kimś innym. Typowym przykładem hejtu jest nazywanie kogoś głupim, grubym czy beznadziejnym.

Mowa nienawiści to inny rodzaj wyrażenia wrogości. To wypowiadanie się w celu obrażania lub wzbudzenia niechęci wobec jakiejś osoby czy grupy ze względu na jej tożsamość – np. etniczną, religijną, rasową, seksualną.

Mową nienawiści to wypowiedzi pisemne i ustne oraz przedstawienia ikoniczne łączące, oskarżające, wyszydzające i poniżające grupy i jednostki z powodów takich jak: przynależność rasowa, etniczna lub religijna, a także płeć, orientacja seksualna, niepełnosprawność czy przynależność do „naturalnej” grupy społecznej, jak mieszkańcy pewnego terytorium, reprezentanci określonego zawodu, mówiący określonym językiem itp.

Mowa nienawiści to nie to samo co hejt. Przyjęło się że hejtem nazywamy wszystkie tego typu zachowania. Jeśli jednak mowa nienawiści może być karana z Kodeksu Karnego to w przypadku hejtu w grę wchodzi odpowiedzialność cywilna.

Przestępstwa z nienawiści - każde przestępstwo natury kryminalnej, w tym przestępstwo wymierzone w ludzi i ich mienie, w wyniku którego ofiara, nieruchomość lub inny cel przestępstwa są dobierane ze względu na ich faktyczne bądź domniemane powiązanie z grupą zdefiniowaną w punkcie B, związek z nią, przynależność do niej, członkostwo w niej lub też udzielanie jej wsparcia.

B. Grupa może być wyróżniana na podstawie cech charakterystycznych wspólnych dla jej członków, takich jak: faktyczna lub domniemana rasa, narodowość lub pochodzenie etniczne, język, kolor skóry, religia, płeć, wiek, niepełnosprawność fizyczna lub psychiczna, orientacja seksualna lub inne podobne cechy.

Przestępstwo z nienawiści to dokonanie czynu zabronionego motywowanego uprzedzeniami.

Trzy nastolatki pragnęły „zaistnieć”

Fotografia została zamieszczona w serwisie Instagram. Profil, który ją udostępnił, został usunięty, ale internauci zdążyli zrobić zrzut ekranu. Zdjęcie zostało przekazane władzom Muzeum Auschwitz. Widać na nim jak stojąc przed historyczną bramą obozową trzy nastolatki unoszą ręce w nazistowskim geście. Dyrekcja Muzeum podjęła decyzję o skierowaniu do Prokuratury Rejonowej w Oświęcimiu zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 256 kk oraz art. 261 kk

Stosowanie tych kilkunastu prostych zasad netykiety jest gwarancją tego, że po prostu unikniemy kłopotów, problemów i w dorosłe życie wejdziemy z „czystą kartą”